

Sygn. akt SNO 22/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Wiesław Koziół (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

SSN Marian Kocon

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...],
po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 czerwca 2014 r.,
sprawy obwinionego **P. P.**
sędziego Sądu Rejonowego w [...]
w związku z odwołaniem obwinionego
od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...]
z dnia 13 stycznia 2014 r.,

utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok.

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 27 maja 2013 r. o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...] zarzucił obwinionemu P. P. - sędziemu Sądu Rejonowego, że w okresie od 26 stycznia 2011 r. do 1 lutego 2013 r., nie powiadomił Prezesa Sądu Okręgowego o toczących

się z jego udziałem jako strony 58 postępowaniach sądowych przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w [...], tj. popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. nr 98, poz. 1070, z późn. zm.) – dalej powoływaną jako u.s.p. (k. 47 – 48 akt ASD .../13 Sądu Apelacyjnego).

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w [...], po rozpoznaniu tej sprawy, wyrokiem z dnia 13 stycznia 2014 r., uznał obwinionego P. P. winnym tego, że w okresie od 29 stycznia 2011 r. do 1 lutego 2013 r., nie powiadomił niezwłocznie Prezesa Sądu Okręgowego [...] o toczących się z jego udziałem jako strony postępowaniach sądowych w sprawach o sygnaturach: [...], to jest przewinienia służbowego z art. 107 § 1 u.s.p. i za to na podstawie art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p. wymierzył mu karę upomnienia.

W odwołaniu od tego wyroku obwiniony P. P. **podniósł**:

I. na podstawie art. 438 pkt. 3 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 ,3 k.p.k., art. 2 § 2 k.p.k., art. 410 k.p.k. oraz 128 u.s.p. zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mogący mieć wpływ na jego treść, a polegający na niezasadnym, lub co najmniej przedwczesnym, przyjęciu, że:

1/ początkiem i końcem czasu popełnienia przypisanego przewinienia są daty:

26 styczeń 2011 r. i 1 luty 2013 r.,

2/ uchybił obowiązkowi z art. 90u.s.p. odnośnie spraw [...],

3/ zachowanie jego nie wyczerpuje ustawowych znamion błędu, o którym mowa w art. 28 §1 k.k. lub art. 30 k.k.,

4/ w sposób zawiniony uchybił obowiązkowi z art. 90 u.s.p.

II. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 i 3 k.p.k. oraz art. 128 u.s.p. zarzut obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść wyroku, polegającej na naruszeniu.

1/ art. 2 § 1-2, art. 4 i art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z 17 § 1 pkt 1-4 i 9 k.p.k., art. 414 § 1-2, 4 k.p.k. oraz art. 128 u.s.p. przez:

a/ przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych obarczonych wadami, o których mowa w punkcie I odwołania,

- b/ zaniechania rozważenia i oceny skutków uchybienia przez oskarżyciela przepisom postępowania, w tym braku właściwie sformułowanego wniosku o ukaranie,
- c/ brak jakiegokolwiek stanowiska w przedmiocie zasadności zastosowania art. 109 § 5 u.s.p., lub warunkowego umorzenia postępowania w sprawie,
- 2/ art. 7 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 1-4 i 9 k.p.k. art. 414 § 1-2 k.p.k. oraz art. 128 u.s.p. – przez naruszenie ustawowych granic swobodnej oceny dowodów w zakresie okoliczności przywołanych w punktach I i II-1 odwołania,
- 3/ art. 167 k.p.k., art. 170 § 1-3 k.p.k., art. 368 k.p.k., art. 368 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. – przez zaniechanie formalnego rozpoznania złożonych wniosków dowodowych, celem wykazania okoliczności opisanych w punktach I oraz II- 1 i II-2 odwołania, w tym przez brak formalnego oddalenia tych wniosków stosownie do przesłanek z art. 170 § 1 k.p.k.,
- 4/ art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. – przez pominięcie w opisie przypisanego przewinienia służbowego, że stanowi ono czyn z art. 107 § 1 u.s.p. w zw. z art. 90 u.s.p.,
- 5/ art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. – przez pominięcie miarodajnego wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, które spośród okoliczności wymienionych w punktach I oraz II-1 i II-2 uznano za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparto się dowodach, a także dlaczego oddalono lub zaniechano rozpatrzenia dowodów powołanych dla procesowego wykazania istnienia tych okoliczności.
- III. na podstawie art. 438 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 i 3 k.p.k., art. 410 k.p.k. oraz art. 128 u.s.p. zarzut obrazy przepisów prawa materialnego: art. 107 § 1 u.s.p. w zw. z art. 90 u.s.p., a także art. 6 § 1, art. 9 § 1-2, art. 12, art. 28 § 1 i art. 30 k.k. w zw. z art. 128 u.s.p.,
- i **wnióś o:** 1) zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie go od dokonania przypisanego przewinienia służbowego, względnie 2) o umorzenie postępowania, bądź 3) odstąpienie od wymierzenia kary dyscyplinarnej lub warunkowe umorzenie postępowania, albo 4) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu–Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, zważył co następuje.

Odwołanie wniesione przez obwinionego nie zasługuje na uwzględnienie. Nie można bowiem podzielić, ani zarzutów podniesionych w odwołaniu obwinionego, ani wspierającej je argumentacji zawartej w rozbudowanym uzasadnieniu odwołania oraz piśmie procesowym z dnia 15 maja 2014 r.

Przede wszystkim trzeba stwierdzić, że Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny, poczynił błędne ustalenie co do zakresu czynu przypisanego, **ale w kierunku na korzyść obwinionego**, gdyż niezasadnie wyeliminował z opisu czynu przypisanego sprawy sądowe: 1) które nie mogły otrzymać prawidłowego biegu na skutek niezachowania warunków formalnych, 2) w których nie został uiszczony stosowny wpis, 3) wniesione po upływie terminu. Te fakty, wskazane pod pkt. 1-3, nie mają bowiem znaczenia dla oceny zachowania sędziego ujętego w normie z art. 90 u.s.p.

Przepis ten głosi: „Sędzia sądu rejonowego i sędzia sądu okręgowego jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu okręgowego, sędzia sądu apelacyjnego i prezes sądu okręgowego – prezesa sądu apelacyjnego, a prezes sądu apelacyjnego – Ministra Sprawiedliwości o toczącej się sprawie sądowej, w której występuje jako strona lub uczestnik postępowania”.

Naruszenie przez sędziego obowiązku wynikającego z tego przepisu (umyślnie bądź nieumyślnie), stanowi przewinienie dyscyplinarne w postaci przewinienia służbowego. Przyjmuje się, że każde naruszenie obowiązku służbowego wynikającego z określonych przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych, przepisów postępowania, regulaminów wewnętrznego urzędowania sądu i instrukcji służbowych może pociągać za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego. Przewinieniem dyscyplinarnym jest czyn (działanie, zaniechanie lub ich kombinacja), bezprawny (wyczerpujący znamiona przewinienia służbowego albo uchybienia godności urzędu i nie będący kontratypem), wpływający ujemnie – i to w stopniu większym niż znikomy – na wykonywanie służby i (albo) na godność urzędu sędziowskiego, a przez to na prawidłowe sprawowanie wymiaru sprawiedliwości i społeczny prestiż zawodu sędziego, zawiniony. Na gruncie prawa dyscyplinarnego nie obowiązuje zasada *nullum delictum sine lege*, w znaczeniu ścisłej oznaczoności w ustawie czynu będącego podstawą odpowiedzialności (por. W. Daszkiewicz, Odpowiedzialność

dyscyplinarna pracownika nauki, *Życie Szkoły Wyższej* 1965, nr 12, wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 9 listopada 1993 r., K 11/93, OTK 1993, cz. II, poz. 37, z dnia 27 lutego 2001 r., K 22/00, OTK 2001, z. 3, poz. 48, z dnia 11 września 2001 r., SK 17/00, OTK 2001, z. 6, poz. 165).

Nie budzi wątpliwości, że przewinienie służbowe polegające na naruszeniu przez sędziego obowiązku, o jakim mowa w art. 90 u.s.p., jest tzw. przewinieniem dyscyplinarnym formalnym ,gdyż dla jego dokonania nie jest niezbędnym skutek (opisany wprost w przepisie lub wynikający z treści użytego w nim czasownika).

W rozumieniu tego przepisu obowiązek niezwłocznego zawiadomienia prezesa właściwego sądu powstaje **z momentem**: 1) wniesienia przez sędziego stosownego pisma do sądu które inicjuje daną sprawę, bądź 2) uzyskania przez sędziego informacji, iż w wyniku czynności innej osoby stał się uczestnikiem postępowania przed sądem.

W orzecznictwie przyjmuje się, że zawiadomienie prezesa właściwego sądu wymaga formy pisemnej (por. wyrok Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 12 listopada 2003, SNO 72/03, LEX nr 471882). Obowiązek ten dotyczy każdego rodzaju postępowania sądowego, czyli toczącego się w sądzie – cywilnego, karnego lub sądownoadministracyjnego. Nie dotyczy postępowania karnego w fazie postępowania przygotowawczego oraz postępowania administracyjnego w fazie przed wniesieniem skargi do właściwego sądu administracyjnego (por. też tak: K. Gonera, w: A. Górski (red.), *Prawo o ustroju sądów powszechnych*, Warszawa 2013, s. 454, T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 350).

Zasadnie Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny nie przyjął ustalenia, iż obwiniony P. P. nie wypełnił obowiązku z art. 90 u.s.p. gdyż działał pod wpływem błędu. Obwiniony wywodząc odmiennie w odwołaniu, utożsamia błąd co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego (art. 28 k.k.), z brakiem umiejętności właściwej interpretacji (wykładni) treści przepisu art. 90 u.s.p.. Błąd co do wykładni rozpatrywany może być wyłącznie na gruncie art. 30 k.k. W świetle tego ostatniego przepisu tylko błąd usprawiedliwiony wyłącza odpowiedzialność karną. Natomiast gdy błąd był nieusprawiedliwiony sprawca ponosi

odpowiedzialność karną, ale sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Nie można jednak skutecznie powoływać się na niezawinioną niezajomość prawa, jeżeli sprawca miał możliwość uniknięcia błędu, poprzez np. zwrócenie się o wyjaśnienie wątpliwości do przedstawicieli właściwych organów czy zapoznanie się ze stanowiskiem komentatorów. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku trafnie stwierdzono, cyt. „Zwrócić należy przy tym uwagę, z jednej strony – na skalę aktywności procesowo-administracyjnej obwinionego sędziego, z drugiej zaś – na brak jakichkolwiek działań, zapytań, prób wyjaśnienia wątpliwości w tym zakresie, kierowanych do swoich przełożonych. W tej kwestii zeznania [...] są znamienne”. (cyt. ze strony 3 uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

Z uwagi na kierunek zaskarżenia wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w [...] z dnia 13 stycznia 2014 r., (odwołanie zostało złożone jedynie przez obwinionego) i w związku z tym związanie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego, zakazem orzekania na niekorzyść z art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., nie jest możliwe pogorszenie procesowej sytuacji obwinionego P. P. przez przypisanie mu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego w takim zakresie jak zostało to ujęte w opisie czynu zarzucanego we wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej. Jednakże ta okoliczność czyni, w realiach sprawy, bezprzedmiotowymi podnoszone w odwołaniu zarzuty: odnośnie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny co do czasookresu czynu, oraz postępowania tego Sądu w zakresie złożonych przez obwinionego wniosków dowodowych.

Niezrozumiały jest wywód z odwołania obwinionego, iż w sprawie doszło do uchybienia z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. (brak skargi uprawnionego oskarżyciela), gdyż przecież Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...] w dniu 27 maja 2013 r. (k. 47-48) złożył do Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...] wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, który w postępowaniu w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów stanowi właśnie skargę uprawnionego oskarżyciela.

W orzecznictwie też powszechnie przyjmuje się, że zaistnienie braków formalnych aktu oskarżenia (czy też wadliwości postępowania przygotowawczego),

nie może być uznane za równoważne z brakiem skargi uprawnionego oskarżyciela i nie może uzasadniać umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Odnosząc się do podniesionych w odwołaniu zarzutów dotyczących rozstrzygnięcia o karze, to przede wszystkim przypomnieć należy, iż w myśl art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. rażąca niewspółmierność kary występuje, gdy na podstawie ujawnionych okoliczności, które powinny mieć zasadniczy wpływ na wysokość kary, można przyjąć, że zachodzi **wyraźna różnica** pomiędzy wysokością kary orzeczonej przez sąd pierwszej instancji, a karą jaką należałoby wymierzyć w następstwie prawidłowego zastosowania w sprawie dyrektyw sądowego wymiaru kary określonych w art. 53 k.k. Podkreśla się, że kara swoją dotkliwością nie może przekraczać intensywności zarzutu stawianego sprawcy, zaś jej dolną granicę wyznaczają potrzeby prewencji ogólnej (por. W. Kozielowicz, Problematyka sądowego wymiaru kary w postępowaniu kasacyjnym oraz apelacyjnym przed Sądem Najwyższym, w: J. Majewski (red.), Dyrektywy sądowego wymiaru kary, Warszawa 2014, s. 91). W orzecznictwie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego dominuje pogląd, iż orzekając karę sąd dyscyplinarny ma prawo odpowiednio stosować dyrektywy określone w art. 53 § 1 k.k. (por. wyroki Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego: z dnia 14 lutego 2007 r., SNO 77/06, OSNSD 2007, poz. 3, z dnia 17 kwietnia 2008 r., SNO 24/08, OSNSD 2008, poz. 9, z dnia 28 maja 2008 r., SNO 34/08, OSNSD 2008, poz. 54). W uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lipca 2011 r., SNO 31/11, Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zwrócił uwagę na tzw. szkodliwość korporacyjną przewinienia służbowego określonego w art. 107 § 1 u.s.p. Stanowi ją szkodliwość społeczna w rozumieniu powszechnego prawa karnego, uzupełniona elementami szkodliwości mierzonej wobec środowiska zawodowego, w którym sędzia pozostaje, z uwzględnieniem ochrony autorytetu wymiaru sprawiedliwości, wizerunku sądów oraz władzy sądowniczej i poszczególnych sędziów ją sprawujących. Rozmiar tej szkodliwości kształtują także czynniki podmiotowe dotyczące obwinionego, rozmiar szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu oraz rodzaj i znaczenie naruszonych reguł (OSNSD 2011, poz. 4). Wprawdzie uzasadnienie zaskarżonego wyroku, w tej części, w której przytoczono okoliczności, które Sąd miał na względzie przy wymiarze kary, jest bardzo skomprimowane, nie oznacza to jednak

tym samym, że orzeczona zaskarżonym wyrokiem kara jest karą rażąco niewspółmiernie surową, a tylko w takim przypadku podlegałaby korekcie w postępowaniu odwoławczym. W realiach faktycznych sprawy, orzeczone upomnienie należy uznać za karę łagodną. Brak jest również podstaw do przyjęcia, o co wniósł obwiniony w odwołaniu, iż przypisane przewinienie służbowe jest wypadkiem (przypadkiem) mniejszej wagi z art. 109 § 5 u.s.p. Przypomnieć w tym miejscu trzeba, że przyjęcie wypadku (przypadku) mniejszej wagi jest rozstrzygnięciem, które nie może być związane, ani uzależnione od osobowości obwinionego, jego opinii, zachowania się przed i po popełnieniu czynu, a także innych okoliczności mających wpływ na wymiar kary, lecz leżących poza czynem (por. wyroki Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego: z dnia 9 marca 2006 r., SNO 4/06, OSNSD 2006, poz. 26, z dnia 8 października 2008 r., SNO 75/08, OSNSD 2008, poz. 90, z dnia 22 stycznia 2010 r., SNO 97/09, OSNSD 2010, poz. 14, z dnia 7 września 2010 r., SNO 32/11, OSNSD 2010, poz. 44, z dnia 15 czerwca 2011 r., SNO 23/11, OSNSD 2011, poz. 32).

Kierując się przedstawionymi wyżej motywami Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny podzielając stanowisko Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego, zarówno co do ustalenia, iż przypisany obwinionemu sędziemu P. P. czyn wyczerpuje znamiona przewinienia służbowego określonego w art. 107 § 1 u.s.p., jak odnośnie wymiaru kary dyscyplinarnej, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.